

Az őrangyalokról és az ő munkarendjükről keveset tudok, és természetesen az is csak spekuláció, sejtés, hipotézis. *A szelídek városa* második olvasása közben gondolkoztam el rajta – tán azért, mert én magam is abban az életkorban vagyok, mint a költő, Horkay Hörcher Ferenc. De nemcsak abban az életkorban, hanem abban az élethelyzetben is. Ez az élethelyzet nem jó, mert az öregedéssel függ össze. De van valami szomorú szépsége is – mert az öregedéssel függ össze. Kettlen szoktak beleszerezni ebbe az élethelyzetbe, házastársak, ötvenéves koruk táján. Úgy hívják, hogy üres fészek szindróma. Aki előbb elválik vagy meghal, az ezt nem ismeri meg. Én ismerem. Pont idén kerültem bele. Ezért érzékenyebb vagyok erre az élethelyzetre az átlagosnál.

Kemény István 43

ÜRES FÉSZEK SZINDRÓMA

Horkay Hörcher Ferenc:

A szelídek városa

*Kihűlt az otthon melege. Tél van, a gyerekek
felnöttek és önálló életet élnek, mi a hideg fényű
képernyők előtt ülve pergő ritmusban verjük
a billentyűzetet. Nem örömszene, mechanikus
improvizáció ez, töredékes zenei mondatokban.
(Ötven plusz)*

Az őrangyalok és az ő munkarendjük úgy jön ide, hogy miután első olvasásra felismertem *A szelídek városának* az alaphelyzetét, az üres fészek szindrómát, másodjára már a kötet legelső versénél felvetődött a kérdés, hogy kihez is beszél a költő. A házastárhoz? Igen, a házastárs érezhetően jelen van, de neki harminc év együttélés után az elmondottakat tudnia kell. A könyv képzelt olvasójához szólnának Horkay Hörcher Ferenc versei? Igen, ő is jelen lehet, de egy olvasó mégiscsak egy érdeklődő idegen. Kell lennie itt még valakinek. Nem volt nehéz rájönnöm, hogy ez egy őrangyal. Az új őrangyal. Mert logikus, hogy kell lennie egy őrangyalváltásnak az ember életében akkor, amikor felnevelte a gyerekeit, és azok már megállnak a lábukon, és már egy válasz se zavarhatná meg nagyon az életüket. Ilyenkor az eddigi (vagyis a családi) őrangyalok a gyerekekkel és a gyerekek gyerekeivel maradnak, a szülők pedig új őrangyalt kapnak, mégpedig az életkoruknak és az élethelyzetüknek megfelelő: mivel már lekerült a vállukról a felelősség, természetes, hogy nem jár külön őrangyal mindenkinek, hanem egy-egy angyalhoz több,

vagy inkább egy egész csapat még ereje teljében lévő ötvenes nő és férfi kerül. És egy-egy ilyen őrangyalnak (profánul: a közös képviselőnek), amikor megérkezik hozzánk, el kell mondanunk néhány dolgot magunkról, akár tudja, akár nem. Valószínűleg persze tudja, de egy angyallal való meg-
44 ismerkedés is megkövetel bizonyos formákat. Egyszerűbb, ha kéretlenül is elmondunk neki pár dolgot magunkról és a családukról, mi magunk járunk így a legjobban: most már, életünk utolsó harmadát megkezdve úgylis szembe kell néznünk önmagunkkal. És amikor az ötvenéves ember szembenéz önmagával, jobb, ha jelen van a házastárs, az olvasó és az angyal. Szébb és megnyugtatóbb, mint például egyedül egy pszichológusnál. A könyv legelső versének a címe: *Szembenézni önmagunkkal*.

*Munka közben sokszor felpillantok, a képek
bátran visszanéznek rám. Fontos dolgokra intenek.
Szembenézni velük hol fájdalmas, hol pedig szép.*

Itt, vagyis a szembenézésnél talán nem árt rögtön elhelyezni a könyvet kortárs magyar és világirodalmi trendek között is: mintha létezne ma (az utóbbi évtizedben) egy olyan írói törekvés, ami két klasszikus műfajt vesz elő, leporolja, majd ötvözi őket egymással: az önéletírást és a vallomást. Csak három példa: Nádas Péter önéletrajza, Karl Ove Knausgård, norvég író világsikerű *Harcom (Min Kamp)* című hatrészes önéletrajzi regénysorozata és Kun Árpád *Megint hazavárunk*-ja. A *szelídek városában* Horkay Hörcher mintha versben csinálná meg azt, amit azok prózában: száraz, de még véletlenül se üresen kongó stílusban, végtelenül precízen és részletgazdagon, mondhatni fotografikus pontossággal vezet be minket (meg a házastársat és az őrangyalt) a maga világába, családi múltba, saját életbe, vívódásokba – és miután már benne élünk a belső világában, lassan elkezd adagolni nekünk a katarziszokat, egyre „költőibb”, egyre tragikusabb, egyre „szébb” verseket, jeleneteket kapunk. Ciklusról ciklusra halad velünk a szenvedélyesség felé. Az őszinteség műfaji alapkövetelmény, de a legfőbb jellegzetesség ennek az őszinteségnek valamiféle plusz közvetlensége – ezt nehéz megfogni a fentebb felsorolt három írónál is – valahogy nem az az alapállás, hogy én egy író/költő vagyok, és én most őszinte leszek hozzád, olvasóm, de nem is gyónásról van szó, mert a költő nem vár feloldozást és penitenciát. Talán inkább valamiféle olyan természetes normalitás működik ezekben a versekben, amely számára mindig az ember az első, és az író mindig a második.

A könyvnek nagyon is emberien, nagyon is íróian, nagyon is pontosan átgondolt, kiszámított szerkezete van. Hét ciklus, a végén egy Kódával. Egyáltalán a könyvre jellemző egyfajta zenei elrendezés: az elejének a szikársága után egyre inkább megtelik újabb és újabb hangokkal, regiszterekkel.

Mintha hangszerek lépnének be sorra a könyv folyamán, és ezeket később végig ott halljuk.

Az első, vagyis a családtörténeti ciklus témái közé például az úgynevezett „keresztény középosztály” története lép be, ennek az elmúlt évszázada.

45

*Mi gyerekek sokat nevettünk rajtuk, milyen álszentek
és képmutatók, pedig csak koruk fordult ellenük.
(Anyai ág)*

A második ciklus az anya öregségéről és betegségéről szól. És a költői beszélő iszonyodásáról a testi öregedéstől, a kórháztól, a haláltól. A gondozásra szoruló, valaha királynői szépségű anyja hazatérése a kórházból talán az első igazi katarzisa a könyvnek:

*Ennél is nehezebben szokja azonban,
hogy királynői pozícióját föl kellene adnia.
Elvégre egy beteg mégsem uralkodhat.
Elvégre egy királynő betegem is uralkodó.
(A királynő hazatér)*

És itt vált a cselekmény nagyot, noha hézagmentesen kapcsolódik a királynő-témához. A 16. században vagyunk, a főszereplő Sir Philip Sidney, költő és kalandor, egy királynő (I. Erzsébet) alattvalója. Mintha az anyjától vándorolna el Sir Philip Közép-Európába, a kötetben belül a legmesszebbre. És a költő (*A szelídek városának* a költője) hirtelen egy alternatív életben találja magát: ez is lehettem volna. Kalandor utazó, aki párbajban hal meg idegen földön.

*Sir Philip Sidney ugyanis híres szoknyavadász,
nem tud ellenállni a szebbik nem ígézetének,
Mintha anyjához szaladna szerető gyermek,
úgy szalad ím most is, szilaj szeretőjéhez.
(Sir Philip Sidney belowagol Krakkóba)*

És Sir Philippel megjelenik *A szelídek városában* az erotika, és ezen az ígéretes ponton be is fejezem a tartalmi ismertetést, mert – egy csúf, de erős szóval – nem akarok spoilerezni. *A szelídek városa* regényként is olvasható, cselekménye van, eseményei, csúcspontjai, titkai, és nem akarom megfosztani az olvasót, hogy maga élje át a könyvet, értelmezzen, adaptálja a saját életére. Annyit azért még elmondok, hogy gyönyörű szerelmes verseken

kívül Sir Philipnél érkezik meg *A szelídek városába* egy újabb regiszter is: a horatiusi hangulat, ami viszont visszavezet az alaphelyzethez is, az üres fészek szindrómától szenvedő házaspárhoz.

46 A kötet egyik felejthetetlen verse, amikor tizenöt év után a házaspár Párizsban van újra, és a fényviszonyok bizony nem változtak meg az eltelt idő alatt, a templomba besütő nap fényfoltja pontosan ugyanakkor érkezik ugyanoda, de a két ember, akik ismerik, és várják a fényfoltot, öregebbek lettek tizenöt évvel.

*Most is arra várunk, a színes ablak
által a vaskos oszlopra vetett elmosódott fényfolttra,
a kegyelem kétségbevonhatatlan jelére.*

[...]

*csak épp a varázslat szállt el, mely éppúgy
benne rejtett szenvedéseinkben, mint
a korlátaitól szabadulni igyekvő szerelemben.
Varázslat nélküli szeretet-imát mondunk,
szemben a széttárt karú Krisztussal.
(Első nap)*

És sorolnám a nagy versek címét, idéznék belőlük szívesen, a legvégén az Angyallal, aki bizony tényleg megjelenik a Kódában, a végén, de hely és idő hiányában be kell fejeznem. Csak annyit még: tudom, hogy Horkay Hörcher Ferenc rengeteg más, talán fontosabb üggyel foglalkozott az elmúlt közel egy évtizedben, mint a költészet – vagyis ha belegondolok, nem is igen állhatott volna mással elő, mint egy ilyen opus magnum-szerű, megrendítő erejű verseskötettel. Mégis boldog vagyok, hogy meg is tette. (*Orpheusz, Bp. 2017*)